

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

RIBESALBES

LA PLANA BAIXA

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
DE RIBESALBES

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECALL I TEXT
Gonçal Albalat i Allepuz

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Ribesalbes, 40.

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 VALÈNCIA
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de: Ajuntament de Ribesalbes.

ISBN: 84-482-3748-X
Depòsit legal: V-1654-2004
Impressió: Industrias Gráficas Ecir, SA
produccion@ecir.com

RIBESALBES

Ribesalbes és un municipi de 1.295 habitants, situat als dos costats de l'eixida d'un pronunciat meandre del riu Millars. El terme té una extensió de 8,44 km² i està enclavat en la comarca de la Plana Baixa. Limita amb les poblacions d'Onda, l'Alcora i Fanzara. El parlar dels seus habitants té diferències dialectals respecte del parlar del seus veïns, que l'identifiquen clarament.

La documentació històrica és escassa i ens remet a la carta pobla atorgada per Jaume I a Guillem de Pau, l'any 1245, per a repoblar les terres de Ribesalbes, Berita i Truxelles, que en pocs anys passaren, successivament, a mans de Roger de Montbreig i de Pedro de Salou. Posteriorment, en jubilar-se, el metge reial Domingo Ros d'Ursins va rebre d'Alfons V el Magnànim la baronia de Ribesalbes en compensació als servicis prestats. La baronia va continuar incidint en la vida civil fins al segle XIX.

En la Primera Guerra Carlina, Ribesalbes va patir els abusos dels dos bàndols enfrontats, cristins i carlins; potser més de les tropes del pretendent Carles perquè era zona pròxima a la línia de foc (Onda-Tales): dos grups de persones arribaren a anar presoneres al Castell de Vilamalefa com a forma de pressió per a recaptar les contribucions exigides pel general Cabrera.

Quant a l'evolució econòmica i de població, els 40 veïns que tenia la població abans de 1609 havien passat a trenta en 1750, però la instal·lació d'una moderna fàbrica de ceràmica en 1781 per José Ferrer va fer que la població es quadruplicara en la segona mitat del segle XVIII.

A la fi del segle XIX s'instal·laren en el poble dos companyies petrolieres, que extreien els hidrocarburs d'uns depòsits de marga, la Castellón Oil Company i la Spaninish Mining Syndicates, de procedència anglesa. Foren de molt baix rendiment i en 1918 les arrendaren a la Sociedad Comercial e Industrial Española, que acabà tancant-les.

A més de la Guerra Civil, altres fets capgiraren la vida de la localitat al segle XX. La construcció del pantà del Sitjar, amb l'expropiació, a la fi dels anys cinquanta, de bona part dels terrenys de cultiu que vorejaven el riu i la creació, anys després, d'una nova horta, quasi tota en terme d'Onda. D'altra banda, el baix rendiment econòmic de la producció tradicional de les fàbriques de pisa provocà un canvi d'orientació en el gremi de la ceràmica industrial, que reorientà la seua producció cap al taulell, que suposa, junt amb la fabricació d'esmalts, el treball majoritari de la població en l'actualitat.

No obstant això, la ceràmica artística continuà sent una forma de vida per a molts dels habitants de Ribesalbes, gràcies al paper que complí l'Escola de Ceràmica d'Onda, al voltant de 1930, i a la tradició centenària de l'activitat al poble.

ELEMENTS FÍSICS I POBLAMENT

Orografia

Alt de Pina	el Corralet
Cau de Baita	el Frontó de la Serra
Cau de Batxero	el Morral
Cau de Borrasca	el Paradet
Cau de les Màlies	el Tossalet
Cau de Vidal	el Trencadal
Cau del Clot	la Campanilla
Cova del Negre	la Galarsa
Cova Pastora	la Roja
el Campillo	la Serra
el Cingle	Tossal del Mig
el Collado	Tossalet de Jan

Hidrografia natural

Barranc de Baita	Bassot
Barranc de Fanzara	el Pantanet
Barranc de les Estenyades	Font de Baita
Barranc de les Pedreres	Font de Bruno
Barranc de Martí	Font de l'Arquet
Barranc de Ràtils	Font de la Quinaleta
Barranc dels Llops	Font del Barranc
Barranquet del Xurro	Riu Millars

Hidrografia artificial

Aljub	el Xorrador
Aljub del Tio Llapissera	Pantà del Sitjar
Depòsit de l'Aigua de Baita	

Poblament

Cases del Campillo	la Fabriqueta
Caseta el Regatell	Corral de Costella
Corral dels Comptadors	Corral del Sord
el Pla	l'Olleria

Mas de Mílio

Ribesalbes

Altres llocs d'interés

Cementeri
Cementeri vell
Central elèctrica
Col·legi
Ermitori calvari

Instal·lacions esportives
Mina Conxa
Molí d'Andreu
Piló del Palmeral
Polígon industrial

PARTIDES I VIES DE COMUNICACIÓ

Partides i paratges

Alfambra
Baita
el Barranc dels Llops
el Blanquet
el Cagaferro
el Calicanto
el Camí d'Araia
el Campillo
el Cantal Fumat
el Carrasco
el Clot
el Corral de les Beates
el Corral de les Forques
el Molí Paper
el Molí Racó
el Palmeral
el Paredó
el Tapàs
el Valderan
el Xapalau
els Comptadors
els Guixars
els Plans
els Terrers

Horta de la Regronsa
Horta de la Solana
l'Arquet
l'Artiga
l'Assut
l'Esmoladora
l'Olivar
la Barca
la Costera de la Solana
la Costera de les Fàbriques
la Domenya
la Fo Barrendo
la Fo els Pastors
la Foieta de la Gossa
la Jaca
la Llometa
la Quinaleta
la Raconada
la Rambleta
la Serra
la Solana
les Estenyades
Miramar

Vies de comunicació

Camí de la Quinaleta i de Baita

Camí del Calvari

Camí del Salvador

Camí dels Comptadors

Camí dels Guixars i de

l'Esmoladora

Camí Real

Carretera d'Onda

Carretera de Castelló

Carretera de l'Alcora

el Pont

Pilars del Pont de la Mina

Pont de la Rinconada

Pont de Remi

Elements físics i poblament

